

La nacionalitat retocada

La primera sentència del Tribunal Constitucional andorrà, que anul·la vuit articles de la Llei Qualificada de la Nacionalitat, recorda un debat pendent: la integració fallida dels forasters.

La llei més important del període constitucional és anticonstitucional. En set dels seus articles. Així ho sentenciava el Tribunal Constitucional el dia 16 de març. En el llenguatge propi de la transició espanyola, aquesta clatellada jurídica s'anomenaria "un exemple de normalitat democràtica". L'alt tribunal, únic intèrpret competent de la carta magna, rebut una decisió del legislatiu –l'aprovació de la Llei Qualificada de la Nacionalitat, del 3 de setembre de 1993–, perquè considera que alguns dels seus articles vulneren els principis d'igualtat davant la llei i de no-retroactivitat en les normes restrictives dels drets individuals. I aquesta sentència sorgeix d'un recurs presentat pel cap de Govern –el poder executiu– que es desmarca d'un poder legislatiu –i s'hi enfronta– que aprova aquesta llei per una majoria aclaparadora.

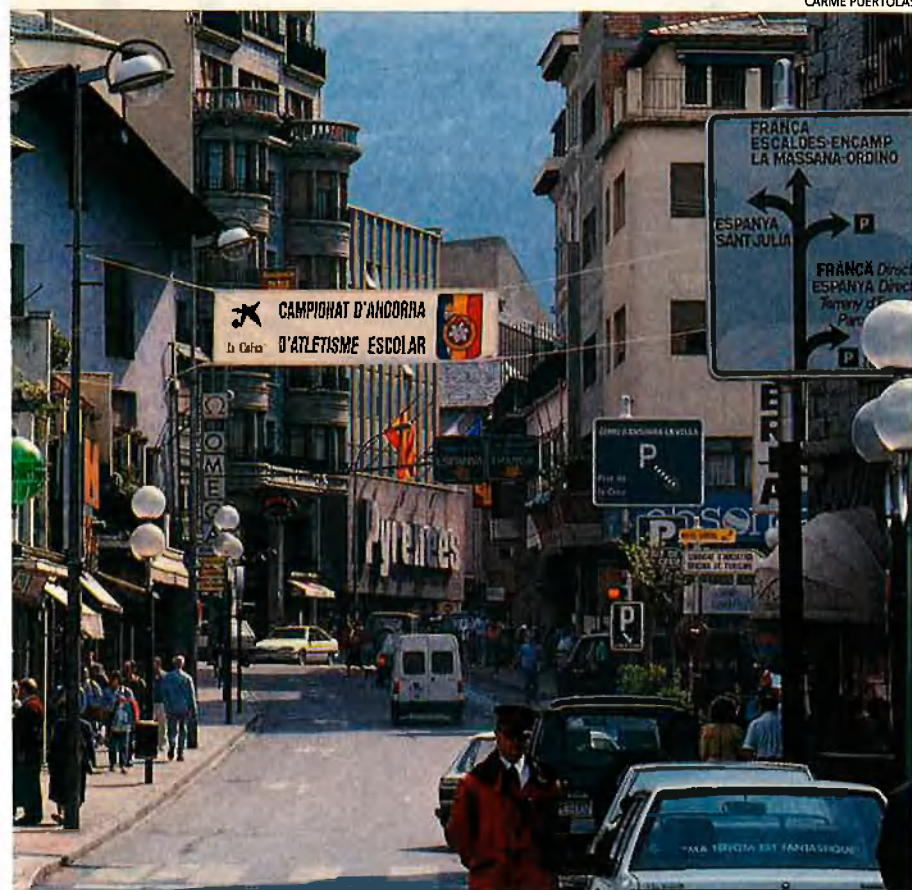
Tot i així, per demostrar aquesta "plena normalitat democràtica", la majoria de parlamentaris i ex-parlamentaris –els perdedors d'aquesta batalla– decideixen de no immutar-se. La majoria de consellers ja saben que han donat el vist-i-plau a un text ple de "serioses llacunes jurídiques" que els coprínceps no poden signar –Mitterrand s'hi va negar– i que el Tribunal Constitucional *tombarà* necessàriament en la seva primera sentència. Sembla que ningú no s'estranyi de res. Al final, el fill d'un mestre republicà exiliat a Andorra, el teòric vencedor d'aquesta batalla jurídica, Òscar Ribas Reig, conclou que "la justícia no s'ha de polititzar" i declina la possibilitat d'escarnir aquells rivals polítics que havien defensat la validesa d'aquesta llei qualificada. La polèmica no ha existit, perquè la classe política andorrana ha preferit callar una obvietat de la transició andorrana: A canvi d'acceptar alguns nousvinguts en la societat civil –els residents d'abans del 1960 i els fills d'aquests, nascuts al 1975– la majoria moral de les Valls volia una llei *venjativa* que parés els peus a tots aquells qui consideressin el passaport andorrà

com una loteria on tot era permès menys unes certes maneres patriòtiques i, per què no?, genètiques. En els articles anul·lats pel Constitucional, hi corria el regust de la indignació popular i s'hi establia un primer esbós de nacionalisme. Els articles *tombats* en són un bon exemple.

L'esperit de les lleis. Article 2.2 (anul·lat): Si en plena desesperació, breus instants abans de tirar-se al riu Valira, una jove mare de filiació desconeguda deixa un petit farcell a l'interior d'un contenidor d'Andorra la Vella i, en aquest embalum, la policia hi troba un nadó de pell bruna, aquest innoble fruit d'un arravatament fugaç –i presumiblement estranger– passa a ser posseïdor de la nacionalitat andorrana, preferit a uns quants milers de residents que no compten amb trenta anys d'estada al país. Article 17 (anul·lat): Si una família de residents compassius adopta el nadó maleït, aquest perd la nacionalitat andorrana. Paràbola: Només un andorrà de bon cor pot donar vida legal al nadó maleït perquè, si no, entrem en un embolic d'apatrídia –els articles 2.1 i 2.2 igualment anul·lats–, en què la nacionalitat dels infants nats a Andorra restarà sempre en qüestió. Article 7.2 (anul·lat): Si un alegre *hooligan* de Manchester, arruïnat pel liberalisme thatcherià, coneix al Red Rock d'Arinsal una ingènua monitora d'esquí –natural de Canillo i, naturalment, rica– i aconsegueix, amb males arts, d'enamorar-la i de convertir-se en *andorrà de bragueta*, que ho tingui clar: no podrà disposar del passaport andorrà, si se'n separa abans de set anys. Paràbola: la nacionalitat s'ha d'apreciar i l'estranger que la utilitzi per als seus fins crematístics n'ha de pagar les conseqüències. Article 7.1 (anul·lat): Si el pervers britànic té un fill d'un matrimoni anterior, no se li permetrà d'encolomar-lo com a andorrà. Paràbola: els estrangers, només els interessa de ser andorrans com a via de no pagar impostos, deslliurar-se de fer el soldat i de no fer ni brot. Article 20 (anul·lat): Si

A canvi d'acceptar alguns nousvinguts en la societat civil –els residents d'abans del 1960 i els fills d'aquests, nascuts al 1975– la majoria moral de les Valls volia una llei 'venjativa' que parés els peus a tots aquells qui consideressin el passaport andorrà com una loteria on tot era permès. En els articles anul·lats pel Constitucional, hi corria el regust de la indignació popular i s'hi establia un primer esbós de nacionalisme.

un cràpula d'Escaldes, nat al país però de pares forasters, no demostra que ha passat deu anys de "domicili i residència efectives, ininterrompudes i exclusives al Principat" perdrà el passaport que un altre cràpula d'Escaldes conservarà sense problemes perquè els seus pares tenen l'arrelam suficient –quatre o cinc generacions d'andorrans– per a viure tot l'any al pis de Barcelona i pujar a la parròquia només a exercir el *natural* dret de vot. Paràbola: Si un no s'estima Andorra, i no hi aguanta deu anys, com gosa demanar el passaport? Si un és andorrà de tota la vida, però prefereix de no tornar mai més al país, es tracta només d'una qüestió personal. I la vida privada és intocable. Article 22.4 i 22.5 (anul·lat): Ara bé, si els andorrans de les padrires, aquells compatriotes que retenen, o obtenen, el passaport andorrà perquè un rebesavi va emigrar a Barcelona, si aquests centenars de ciutadans espanyols, especialment de la Seu d'Urgell, que s'han pogut fer andorrans perquè els serveis del copríncep episcopal els ho han gestionat, si tota aquesta colla d'andorrans que mantenen el privilegi de tenir una doble nacionalitat –francesa o espanyola– per utilitzar-la segons els plagui no renuncien a aquest privilegi corruptor de la nacionalitat seran expulsats del passaport andorrà en un termini de cinc anys. Paràbola final: És tan escandalós tenir alguns milers –més de tres mil? menys de quatre mil?– de teòrics compatriotes vivint de les ren-

des de la irresponsabilitat, ara mig comunitaris, ara mig andorrans, que valgui la pena de saltar-se tot un principi constitucional –no invalidar, amb lleis noves, drets ja reconeguts– per provocar una veritable lliçó de nacionalisme pràctic: ser andorrà és l'única manera de ser andorrà. Sembla estúpid, però, fins ara, molts sentien que no era així. Que una casta de privilegiats, emparats per la doble nacionalitat, contribuïa a afeblir, des de dintre, la solidesa d'una ciutadania que resultava, per a molts teòrics ciutadans, més fictícia que real. És aquella imatge del turista andorrà que, al control de passaports d'un aeroport asiàtic, es trobava un compatriota absolutament desconegut fent ús d'un passaport espanyol mentre els funcionaris de duanes es miren suspicços el seu únic document andorrà.

Malgrat la complexitat reglamentista d'aquesta llei coixa, finalment inaplicable, existia una majoria moral, propera a formacions progressistes com Entesa i Progrés de Jaume Bartumeu o a agrupaments parroquialistes atrinxerats per tot el país, que entenia i embolcallava els continguts d'aquesta llei votada, sempre, al punt de la unanimitat absoluta. Aquest text legal fou aprovat dues vegades, el 27 d'octubre de 1992 i el 3 de setembre de 1993, però l'oposició dels coprínceps en va impedir una aplicació que el nou marc constitucional ha fet igualment inviable. Amb tot, abans de topar-se amb la legalitat més crua, diversos sectors polítics del Consell General van poder mantenir, a tres mesos de les darreres legislatives, els postulats populistes que es desprenien d'alguns articles de la Llei de la Nacionalitat. No importava que un indignat Òscar Ribas hagués advertit als consellers el mal que faria a la credibilitat del país que la primera sentència del Tribunal Constitucional hagués d'invalidar una llei tan important com aquesta. Determinats paràgrafs de la llei expressaven allò que molts andorrans volien sentir, per més il·legal que fos. En lloc de discutir quina política d'immigració i d'assimilació necessitava el nou estat andorrà, es va determinar una *nova frontera* en l'adquisició de la ciutadania: tots els residents arribats abans de l'1 de gener de 1960 han passat a ser considerats andorrans de ple dret, essent així que els fills de residents nascuts a partir de l'1 de gener de 1975, uns 6.000, es desfan de la condició de "nats a Andorra" per obtenir l'estatus de ciutadans amb passaport andorrà. Però la llei més important del període constitucional és, ara mateix, una peça inútil. El nacionalisme andorrà no ha resolt encara la seva contradicció històrica: com preservar les bases de la pròpia identitat i com integrar, amb voluntat hegemònica, el màxim nombre de forasters. Aquesta és la ironia de l'estat andorrà. Ha nascut abans del nacionalisme i encara se l'ha d'inventar. Perquè, de moment, un *certa* nacionalisme ja és anticonstitucional. **Oriol Malló**